

БУХГАЛТЕР: ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ

Король С. Я.

доктор економічних наук, доцент,

Фоміна О. В.

доктор економічних наук, доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

НОВІТНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ

Однією з вимог міжнародних стандартів освіти (МСО) є безперервний розвиток професіоналів з бухгалтерського обліку і аудиту. Їх здатність виконувати свої обов'язки ґрунтується на отриманих професійних знаннях, навичках, професійних цінностях, етиці та поведінці. У МСО 8 так визначено актуальні області компетенції (технічну компетенцію) професійних бухгалтерів: фінансовий облік і звітність, аудит, корпоративне управління й управління ризиками, бізнес та навколишнє середовище. У даному контексті навколишнє середовище слід розуміти у більш широкому значенні, ніж екосистема, і зважати на такі його складові як економічні, екологічні та соціальні наслідки діяльності суб'єкта господарювання.

Вплив бізнесу на навколишнє середовище є, з одного боку, результатом управління підприємством, а з іншого – одним з ключових факторів ризику. Цим, зокрема, зумовлене зростання суспільного інтересу до звітності підприємств, підтвердження її достовірності (зовнішній аудит), аналізу діяльності підприємства з метою своєчасного виявлення та попередження фінансових, екологічних та соціальних ризиків.

Відгук бізнесу і, насамперед його вищого керівництва, на суспільний запит оцінюють через дії в інтересах суспільства. Разом з тим, у МСО визнано, що професійні бухгалтери роблять свій внесок у забезпечення впевненості та довіри до функціонування ринків та економіки в цілому через (а) розвиток обізнаності та турботу про вплив на громадськість; (б) *розвиток чутливості до соціальної відповідальності*; (в) навчання протягом усього життя; (д) схильність до якості, надійності, відповідальності, своєчасності та ввічливості; (е) повага до законів і правил [1].

Викладений у Кодексі етики професійних бухгалтерів (Кодекс IESBA) концептуальний підхід передбачає, що професійні бухгалтери приймають на себе зобов'язання діяти в інтересах суспільства, а не виключно для задоволення потреб окремого клієнта або роботодавця [1, с. 60]. З огляду на це, при здійсненні професійної діяльності бухгалтером та висловлення професійного судження аудитором набуває важливості розуміння фактів та обставин, які виходять за традиційні межі. Критичність вимог до професійної підготовки бухгалтерів та аудиторів зростає через роботу в ситуаціях, які характеризуються достатньо високим рівнем невизначеності та складності їх ідентифікації й оцінки.

Так, зарубіжні програми підготовки бухгалтерів і аудиторів орієнтовані не тільки на формування загальних навичок щодо широкої, глобальної обізнаності з питань бізнесу й економіки, але й щодо *розуміння етичної, юридичної та соціальної відповідальності бізнесу* [2].

Міцним фундаментом для реалізації зазначених перспектив професійної реалізації бухгалтерів і аудиторів має стати базова освіта, здобута ними у вищих навчальних закладах. Зокрема, розуміння бухгалтерами багатоаспектності діяльності підприємства, її сприйняття та правильне відображення повинне забезпечити опанування концептуальних основ соціальної відповідальності. Результатом навчання бухгалтерів та аудиторів професійним

цінностям, етиці та ставленню до концепції соціальної відповідальності, як очікується, повинні стати професійний скептицизм та професійне судження, етичні принципи та зобов'язання щодо громадських інтересів [1]. На такій основі бухгалтер повинен проявляти обізнаність та здійснювати облік з урахуванням суспільних інтересів, а аудитор – надавати послуги з оцінювання систем управління та надання рекомендацій щодо їх вдосконалення.

У Інформаційному пакеті ЄКТС Київського національного торговельно-економічного університету для спеціальності 071 «Облік та оподаткування» (2017 р.) у складі компетентностей, якими повинен оволодіти бакалавр з обліку і оподаткування, наведено «здатність до соціально відповідальної діяльності», а бакалавр за спеціалізацією «Фінансовий контроль» та «Аудиторська діяльність» – «здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї професії, мати високу мотивацію до виконання професійної діяльності» [3, с. 27, 32, 51].

У Інформаційному пакеті ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» 6.030509 «Облік і аудит» (2018 р.) для бакалаврів визначена необхідність «мати професійні знання, бути переконаним у їх соціальній доцільності й корисності, вміти компетентно застосовувати їх у своїй професійній діяльності» [4, с. 46].

В інших вищих навчальних закладах до загальних компетенцій бакалавра з обліку та аудиту відносять «формування суджень щодо дотримання етичних норм та соціально відповідальної особистої поведінки в процесі здійснення професійної діяльності» [5], «здатність діяти соціально відповідально та свідомо» [6] та інші.

Однак, в кожному разі відсутні дисципліни, які прямо призначені забезпечити формування зазначених базових компетенцій, розуміння значення і змісту соціальної відповідальності та принципів сталого розвитку.

У 2018 році перед професійною спільнотою в Україні постали нові виклики, що вимагають вдосконалення компетентності професіоналів з обліку й аудиту з метою забезпечення умов для формування та оприлюднення звіту про управління підприємством. Розширення складу фінансової звітності підприємства через внесені зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» актуалізують питання не лише економічної результативності управління підприємством, але й оцінки за системою нефінансових показників. Так, акумулювання фінансової та нефінансової інформації про стан і перспективи розвитку підприємства, нефінансові ризики і невизначеності його діяльності існуючою програмою підготовки бакалаврів і магістрів за спеціальністю «облік та оподаткування» не передбачено. Отже, постає завдання формування відповідних теоретичних знань і практичних навичок, зокрема, в процесі навчання у вищих навчальних закладах.

Подібна ситуація з удосконалення змісту підготовки менеджерів виникла у 2005-2008 рр. щодо підготовки менеджерів [7]. Проблему було вирішено шляхом уведення до стандарту освіти та навчальних планів підготовки фахівців за напрямками «Економіка та підприємництво» і «Менеджмент та адміністрування» нової навчальної дисципліни, яка об'єднала широкий спектр проблем оперативного та стратегічного менеджменту у контексті соціальної відповідальності підприємств, – «Корпоративна соціальна відповідальність» (Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Університет банківської справи НБУ, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Національний університет «Острозька академія», Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» та інші). Вивчення дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» забезпечило формування у фахівців базових знань з теорії та практики корпоративної соціальної відповідальності і набуття відповідних професійних компетенцій, як основи соціально відповідальної свідомості щодо впливу

прийнятих рішень і наслідків господарювання. Такий підхід дозволив ознайомити майбутніх фахівців із закономірностями взаємодії бізнесу і суспільства, основами свідомого соціально відповідального управління організаціями.

На формування знань і навичок щодо складання звітності, яка є адекватною сучасним запитам менеджерів і заінтересованих сторін, орієнтована, зокрема, дисципліна «Управлінська звітність». В Київському національному торговельно-економічному університеті дана дисципліна викладається для студентів освітнього рівня «магістр». Однак введення нової форми фінансової звітності виходить за межі даної дисципліни.

Натомість, у ряді вітчизняних ВНЗ дисципліну «Соціальна відповідальність», яка передбачає формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій, вже викладають для студентів спеціальності «Облік та оподаткування» [8; 9; 10 та ін.]. Наступним кроком має стати удосконалення навчальних програм опанування знань та отримання практичних навичок для формування звіту про управління та іншої звітності, яка дозволяє оцінити стан і прогрес соціальної відповідальності підприємства, підходи до управління та пов'язані з ними нефінансові ризики.

Таким чином, нині актуальною є професійна підготовка бухгалтерів і аудиторів, які здатні забезпечити соціально відповідальне управління підприємствами та організаціями корисною та достовірною інформацією про їх вплив на суспільство та оточуюче середовище, оцінку бізнесу з урахуванням системи фінансових та нефінансових показників соціальної відповідальності. Зазначене вимагає удосконалення змісту навчальних програм циклу професійної підготовки бухгалтерів і аудиторів.

Список використаних джерел

1. Handbook of International Education Pronouncements [Електронний ресурс] / 2017 Edition. – Режим доступу : <https://www.ifac.org/publications-resources/2017-handbook-international-education-pronouncements>
2. Top Universities Course Guides Accounting Degrees [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.topuniversities.com/courses/accounting-finance/guide>
3. Інформаційний пакет ЄКТС. Галузь знань 07 «Управління та адміністрування». Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» : Київський національний торговельно-економічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/3f4acc4c5ba0c7bdc8cb19fe1b307777.pdf>
4. ECTS – Інформаційний пакет 071 “Облік і оподаткування” (БАКАЛАВР) 6.030509 “Облік і аудит” (бакалавр) : ДНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://koia.pu.if.ua/wp-content/uploads/sites/...pdf>
5. Програма підготовки. Освітній ступінь «бакалавр» напрям підготовки «Облік і оподаткування» : Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khibs.ubs.edu.ua/6-030509-oblik-i-audit/>
6. Інформаційний пакет ЄКТС 071 «Облік і оподаткування» (бакалаври). Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» : Уманський національний університет садівництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-pro-programam/fakultet-ekonomiki-i-pidpriemnictva/071-oblik-i-opodatkuvannya.html>
7. Король С.Я. Підготовка бухгалтерів і аудиторів для соціально відповідального бізнесу / С.Я. Король // Інновації в освіті: м-ли міжнар. наук.-метод. конф. (м. Київ, 16-17 жовт. 2012 р.). – Київ : Київ. нац. торг.-екоп. ун т, 2012. – С. 155-156.

8. Соціальна відповідальність : навчальна програма нормативної навчальної дисципліни підготовки магістрів спеціальності 071 «Облік і оподаткування». – Житомир : Житомир. держ. технол. ун-т, 2017. – 4 с.
9. Соціальна відповідальність : робоча програма навчальної дисципліни для студентів усіх спеціальностей всіх форм навчання. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 63 с.
10. Соціальна відповідальність : робоча програма навчальної дисципліни. Спеціальність 071 Облік і оподаткування. – Дніпро : Дніпроп. нац. ун-т імені Олеся Гончара, 2016. – 27 с.

Мельник Н. Г.

кандидат економічних наук, доцент

Михайлишин Н. П.

кандидат економічних наук, доцент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Неналежне врегулювання конфліктів між приватними інтересами та державними обов'язками службових осіб, так само як і порушення встановлених чинним антикорупційним законодавством заборон та обмежень, стає джерелом корупції [4].

Конфлікт інтересів – це конфлікт між публічно-правовими обов'язками і приватними інтересами посадової особи, за якого її приватні інтереси, котрі впливають з її положення як приватної особи, здатні неправомірним чином вплинути на виконання цією державною посадовою особою її офіційних обов'язків або функцій. Іншими словами, конфлікт інтересів – це ситуація, при якій службова особа, виконуючи свої обов'язки, має приватний інтерес (особисту заінтересованість), який хоча і не обов'язково призводить до прийняття неправомірного рішення або вчинення неправомірного діяння, але здатний до цього призвести [2].

Конфлікт інтересів може бути пов'язаний із цілком правомірними діями службовця як приватної особи, його належністю до громадських організацій, сімейними інтересами тощо, за умови, що ці інтереси здатні з певною вірогідністю реально спричинити неналежний вплив на виконання цією службовою особою своїх службових повноважень [2].

Таким чином, незважаючи на те, що далеко не кожен конфлікт між службовими повноваженнями і приватним інтересом здатен призвести до неправомірних рішень чи діянь, кожен із конфліктів інтересів здатен створити таку ситуацію у випадку, якщо не буде вчасно та належним чином задекларований, оцінений та врегульований.

Законом України «Про запобігання корупції» конфлікт інтересів поділяється на реальний та потенційний. При цьому потенційний конфлікт інтересів – наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень; реальний конфлікт інтересів – суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень [1].

Методичні рекомендації щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів визначають такі складові конфлікту інтересів (реального, потенційного): приватний інтерес